

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.Н.КАРАЗІНА

ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ

КАФЕДРА психологічного консультування і психотерапії

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Гендерні особливості емоційної сфери молоді під час воєнного стану»

Студентки 4 курсу групи ПС-42 першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Психологія» за спеціальністю 053 –
ПСИХОЛОГІЯ
Сітченко К.О.

Керівник доцент., к.мед. н Федосєєв В. А.

Чотирьохрівнева шкала оцінювання _____
Кількість балів: _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

м. Харків – 2024 рік

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичний опис уявлень щодо гендерних особливостей емоційної сфери молоді.	6
1.1. Зміст поняття «емоційна сфера» та гендерні особливості емоційної сфери молоді під час воєнного стану.	6
1.2. Опис уявлень щодо гендерних особливостей емоційної сфери під час воєнного стану.	10
Висновки до розділу 1	14
Розділ 2. Гендерні особливості емоційної сфери молоді під час воєнного стану	16
2.1. Мета і завдання дослідження	16
2.2. Методики та методи дослідження	16
2.3. Характеристика вибірки	18
2.4. Інтерпретація та аналіз отриманих результатів за методикою «Шкала диференціальних емоцій» Ізарда.	20
2.5. Інтерпретація та аналіз отриманих результатів за методикою Оцінка рівня ситуативної тривожності (Тест Спілбергера-Ханіна).	23
2.6. Інтерпретація та аналіз отриманих результатів за методикою Тест А. Ассінгера (оцінювання агресивності у стосунках).	25
Висновки до розділу 2.	26
Висновки	28
Список використаних джерел	30

ВСТУП

Актуальність. Під час воєнного стану в країні, емоційна сфера у населення змінюється. Важливим при цьому, є розуміння як саме змінюється емоційна сфера особистості, як саме реагують жінки та чоловіки. Гендерні особливості емоційної сфери дають нам інформацію, як краще справлятися з певними змінами, критичними станами, для того щоб максимально безпечно їх проживати, та піклуватися про психологічне здоров'я.

Емоційна сфера. Сучасний світ у якому живе людина, кожної секунди потерпає від змін. Стресові ситуації, кризові стани, воєнний стан в країні, зміни у житті, це все те, що дуже впливає на кожную особистість, на її емоційну сферу, змінюючи при цьому якість життя людини. У сучасному світі дуже важливо дбати про власний емоційний стан, розуміючи як на нього впливають ситуації з навколишнього середовища. Емоційна сфера особистості є надважлива, вона виконує ряд функцій, це такі функції як оціночна, регуляторна, стимулююча, ліквідація інформаційного дефіциту, які є край необхідними для існування кожної особистості.

Емоційна сфера людини - це емоції, переживання, почуття, стани у яких знаходиться людина, її настрої, емоційний тон. Емоційний стан людини дуже важливий у нашому житті, адже кожную хвилину ми відчуваємо різноманітні емоції, почуття, потерпає від змін наш настрої, та на це все впливає навколишній простір людини. Розуміння свого емоційного стану, та що на нього впливає та яким чином, дає змогу особистості почувати себе більш впевнено та розкуто. Також досліджуючи власний емоційний стан, людина розуміє яким чином їй краще виражати власні почуття та емоції, як про себе піклуватися, та як у кризових ситуаціях зберігати спокій.

Об'єкт дослідження: емоційна сфера молоді

Предмет дослідження: гендерні особливості емоційної сфери молоді під час воєнного стану

Мета: провести аналіз гендерних особливостей емоційної сфери молоді, та дослідити її під впливом воєнного стану.

Гіпотеза: Передбачається, що емоційна сфера особистості змінюється під впливом різноманітних ситуацій, наприклад кризових станів, у яких знаходиться людина. Потерпає від змін емоційна сфера людини, та існують певні гендерні особливості у цьому. Розуміння як саме люди проходять кризові стани, та які гендерні особливості проявляються найбільше, допоможе науковцям давати більш корисні рекомендації.

Завдання

1) Проаналізувати основні підходи та теорії щодо поняття гендерні особливості емоційної сфери.

2) Дослідити диференціальні емоції у молоді в період воєнного стану за допомогою методики Шкали диференціальних емоцій Ізарда..

3) Дослідити рівень ситуативної тривожності у молоді в період воєнного стану за допомогою методики для оцінки рівня ситуативної тривожності Тест Спілбергера-Ханіна..

4) Дослідити рівень агресії у молоді в період воєнного стану за допомогою методики Тесту А. Ассінгера.

Методи дослідження

1) Шкала диференціальних емоцій Ізарда.

2) Методика для оцінки рівня ситуативної тривожності Тест Спілбергера - Ханіна.

3) Методика для оцінки рівня агресивності у стосунках Тест А. Ассінгера

Характеристика вибірки:

У нашому дослідженні приймали участь 55 людей. Це молодь віком від 20 до 30 років. Серед них 25 чоловіків та 30 жінок. Досліджені проживають переважно у Харкові та Харківській області, Києві та Київській області, Запоріжжя та Запорізькій області, Сумах та Сумській області. Серед них є робочі, службовці, студенти, не працюючі.

Практична значущість

Дослідження гендерних особливостей емоційної сфери молоді під час воєнного стану дасть розуміння як саме змінюється емоційний стан під час стресової ситуації, які особливості спостерігаються у жінок та чоловіків, надалі це можна буде використовувати для профілактики психологічного здоров'я та запобігання можливих наслідків на емоційний стан у населення.

Методи статистичної обробки

Порівняння – двох груп, чоловіків та жінок, дослідити та порівняти такі прояви як тривожність, диференційні емоції, агресивність у стосунках, за допомогою програми SPSS Критерію Стюдента (t-тест). Ми обрали Т критерій, тому що він відповідав завданню нашого дослідження. Розподіл є нормальним, а отже використання параметричного т критерію було доцільним.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ОПИС УЯВЛЕНЬ ЩОДО ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ МОЛОДІ.

1.1.Зміст поняття «емоційна сфера» та гендерні особливості емоційної сфери молоді під час воєнного стану.

Емоційна сфера особистості, це надважлива сфера, яка виконує певні функції, які піклуються про людину, розвивають її, підтримають у стресових ситуаціях, допомагають бути частиною соціуму, та мати психологічний добробут. До функцій емоційної сфери особистості відносяться: оціночна(збирає дані у навколишньому середовищі, сигналізує про можливі негативні та позитивні зміни), стимулююча(дає певні сигнали для того, щоб змінити ситуацію, настрій, стан, виконати певну дію), регуляторна(регулює адаптацію організму людини до змін у навколишньому середовищі), ліквідація інформаційного дефіциту(мотивує знайти додаткову потрібну інформацію).

До емоційної сфери входять емоції, почуття, стани, емоційний тон, стійкі відносини, настрої, стресові переживання(стани).

Заведено вважати, що будь-яке переживання особистості пов'язано з оцінкою процесу вдовольнити потребу. А почуття це оцінка можливості конкретного об'єкта задовільнити конкретну потребу людини. Якщо потреба людини буде здійснена, або вже є здійсненою, то у людини з'являються позитивні емоції. Але якщо ж потреба людини не задовільнена, або втрачає можливості бути здійсненою, то людина відчуває негативні емоції.

До позитивних емоцій відносяться: радість, веселощі, зацікавленість, інтерес, щастя, хвилювання, кохання, безтурботність. До негативних емоцій відносяться: меланхолія, страх, образа, ненависть, самотність, презирство, сум, смуток, заздрість, спустошеність.

Емоційна сфера змінюється під впливом багатьох чинників, чи то зміни позитивні, чи негативні, емоційний фон людини у будь-якому випадку потерпає від змін. Якщо людина проживає там, наприклад весілля, народження, дитини, відкриття бізнесу, одержання бажаної посади, усе це, на

перший погляд, несе за собою позитивні зміни, але з усім тим емоційний фон людини змінюється і інколи навіть при позитивних змінах людина також себе почуває некомфортно, незвично, тому що це також зміни, також переживання, і що найголовніше, перебудова звичного життя, щось нове.

Коли людина проживає критичні ситуації, ситуації стресу, зтяжного стресу, стан воєнного положення в країні, її психіка, емоційний фон, також звісно адаптується, але це все проходить з насиченими негативними емоціями, кризовими станами, нерозумінням як далі жити. Ця робота, як раз направлена та те, аби зрозуміти, вплив воєнного стану в країні на емоційну сферу людини, та також прослідкувати особливості як цей стан проходять жінки та як чоловіки.

Загалом у психології, немає остаточного та чіткого поняття "гендер", так як доволі довго це слово не мало чіткого значення, та сенсу. В перекладі це означає рід. Якщо стать людина отримує ще коли формується в утробі матері, то гендер це щось таке що людина набуває за період формування власної особистості, за допомогою культури у якій вона знаходиться. Аналізуючи це, можна зафіксувати певні гендерні особливості та прояви. Виходячи з цього ми спостерігаємо у жінок та чоловіків не тільки фізичні відмінності та особливості, але й певні психологічні характеристики. Різниця полягає у рисах особистості, поведінці, саме через призму маскулінності та фемінності, які є складовими гендеру.

Фемінність вважається більш притаманне жіночим проявам, маскулінність - чоловічим. Загалом це певний набір ознак які проявляються в поведінці, та відрізняють жінок від чоловіків саме за загальноприйнятими нормам. Також, нормотипові установки щодо того який повинен бути чоловік, та який прояв поведінки повинен бути у жінки це також має відношення до гендеру. У соціумі існують певні норми вигляду, поведінки, стереотипи, як для жінок, так і для чоловіків, які вважаються загальноприйнятими. Коли особистість поєднує у собі риси фемінності та маскулінності, розвиває їх, це може свідчити про такий феномен як андрогінність.

Андрогінність це поєднання в одній особистості розвинених проявів маскулінності та фемінності. Особа, чоловічого або жіночого полу, яка має прояв андрогінності, вміє поводити себе одночасно як чоловік і як жінка. Тобто у неї присутні прояви сути чоловічої та жіночої поведінки, вона має більшу гнучкість щодо навколишнього середовища, вміє швидко адаптуватися до змін у просторі в якому знаходиться, має стійкість у сучасних швидких змінах. Гендерна ознака, має вплив не тільки на фізіологічні характеристики людини, а на її психологічну, емоційну сферу. Так, емоційна сфера має гендерні особливості, наприклад когнітивний компонент, увага, пам'ять, мислення, це все проявляється у жінок та чоловіків по різному, а також увага. Є певна інформація яка піддається сумнівам, але розповсюджена, це те що у жінок емоційна сфера є більш складною ніж у чоловіків. Індивіди жіночої статі мають вищий емоційний прояв, але меншу саме інтенсивність емоцій, та час при якому ці емоції можуть бути збережені, він менший аніж у чоловіків.

Виявляють високу реактивність у чоловіків саме у критичних, непередбачуваних ситуаціях, що своєю чергою пов'язано з відповідальністю, готовністю приймати рішення. Заведено вважати що емоційна стійкість має однаковий прояв що у чоловіків що у жінок. Жінки в собі мають більшу усміхненість, проявляють емоції печалі, смутку, аніж чоловіки. Певна відмінність в емоційній сфері, демонструє те, що для чоловіків відкритий прояв власних емоцій є недоречним, аніж для жінок, для яких відкритий прояв емоцій є зрозумілим, та вартим підтримки. Причиною цього, є гіпотеза про те, що хлопчиків виховують з установками проявляти власні емоції це слабкість, тим самим зупиняючи розвиток емоційної сфери. Дівчата навпаки демонструють прояви почуттів, а отже і до навколишнього простору відносяться з зацікавленості до емоційних проявів інших.

Існують нібито "правильні" прояви жінок та чоловіків, для чоловіків це злість та гнів, для жінок це сльози, переживання. Якщо в суспільстві чоловік проявляє сльози, переживання, нестабільний, емоційний стан, то він наче бере на себе жіночі прояви. Теж саме існує й у жінок, якщо вона бере на себе велику

відповідальність, захищає, проявляє агресію, це у суспільстві пояснюють тим що жінка бере на себе чоловічі прояви.

Відмінності у гендерних характеристиках, це в першу чергу вплив саме генетичного компонента, але також це результат саме відношення суспільства до гендеру та його особливостям. Гендер у суспільстві пояснює певні обов'язки, правила поведінки, очікування, бажання один до одного. Соціум формує особистість, самооцінку, образ сприйняття іншими, виходячи з того наскільки загальним "нормам" відповідає індивід. Для чоловіків притаманно це робота, положення у суспільстві, наскільки його визнають у суспільстві. Для жінок притаманна сім'я, діти, гармонічні відносини. Варто зазначити, що на зараз суспільство змінюється, "норми" також мають розширення. Якщо у молоді існують відмінності у цілях на життя, то як наслідок у них відрізняються, здібності. Саме теоретичний опис гендерних особливостей дає розуміння що у людей молодого віку ці "норми" проявів у суспільстві ще тільки формуються, та можуть суттєво змінювати під впливом обставин, критичних ситуацій.

На емоційний стан особистості впливає навколишнє середовище у якому вона знаходиться, наприклад воєнний стан в країні впливає на емоційну сферу населення. Коли населення знаходиться певному критичному стані, воно із цього стану має певні потреби та приймає певні рішення. Критичний стан у навколишньому середовищі змінює світогляд людини, її плани, вносить певні незаплановані вчинки. У психології вчені вивчають базові емоції, досліджують які стани та переживання можуть утворювати емоції. Керрол Ізард вважає, що існують десять базових емоцій у людини. Емоція інтерес – цю емоцію прийнято вважати позитивною, вона спонукає індивіда до дослідження навколишнього простору, розвиває творче мислення, спонукає на зацікавлення. Радість – це також позитивна емоція яка є наслідком певних дій, а не бажаною ціллю. Емоція радості має зв'язок із самосприйняттям, задоволення собою та власними вчинками. Здивування, дуже важлива емоція, яка направляє увагу на об'єкт який викликав емоцію, при цьому відкладаючи

на другий план емоції які були у особистості перед моментом здивування. Страждання – це негативна емоція, при якій особистість відчуває біль та жаль до себе, самотність. Відраза – емоція, яка насамперед намагається позбавитися від того що неприємно, неприпустимо. Сором – він спонукає людину сховатися, втекти, може також бути маркером власної неспроможності. Презирство це спосіб підготуватися до того, з чим людина не хоче контактувати, при цьому особистість розуміє власну перевагу. Гнів – емоція яка несе в собі дві важливі функції, це або змінити певну ситуацію або її зруйнувати. Коли людина відчуває гнів, у неї з'являються сили та енергія для дії, хоробрість діяти. Страх – він з'являється після того, коли особистість отримує інформацію про загрозу, слід зазначити що не завжди ця загроза є реальною. Провина – ця емоція дуже схожа із соромом, але сором може з'явитися з будь якої причини, а провина вона є наслідком порушення правил соціуму, соціальної поведінки, при цьому індивід відчуває власну відповідальність в ситуації.

Базові емоції про які пише Керол Ізард, утворюють групи вже більш складних станів, такі як тривожність, любов, вони вже згодом формують стійкі риси характеру особистості.

1.2. Опис уявлень щодо гендерних особливостей емоційної сфери під час воєнного стану.

Особливості сучасного світу диктують свої певні умови та обставини які дуже швидко змінюються. Емоційна сфера модифікується під впливом багатьох чинників, чи то зміни позитивні, чи негативні, емоційний фон людини у будь-якому випадку потерпає від змін. Соціальне життя набуває нових особливостей, а економічний стан набуває нового кожен день. Кризові та екстремальні стани мають прямий вплив на емоційну сферу особистості. У людей які знаходяться під постійним впливом екстремальних обставин, наприклад люди які мешкають переважно на сході країни під час воєнного стану емоційний стан знаходиться в напрузі. Також емоційний стан

безперервно піддається впливу зовнішніх чинників, таких як засоби масової інформації, соціальні мережі, вони намагаються зацікавити людей чимось, щоб люди більше часу користувалися ними. Інформаційний простір безумовно створює багато негативу, на який особистість реагує спалахом емоцій, та частіше переживає про такі ситуації, що не є близькими для людини. Особливо, коли країна знаходиться у воєнному стані, всі новини та соціальні групи наповнені різноманітними, в більшості неопозитивними новинами. Закономірно те, що коли особистість контактує з таким інформаційним простором, її емоційний стан страждає від цього, відбувається емоційне та фізичне виснаження організму, як наслідок можливий стрес, захворювання.

Як пишуть деякі дослідники, в екстремальній ситуації емоційна сфера людини стає наповнена почуттями та емоціями, і найголовніше при таких подіях це розрізняти їх, вміти брати під контроль власні прояви, слідкувати за змінами в навколишньому реальному та інформаційному просторі. Вміти тверезо оцінювати власні можливості та можливу небезпеку, як наслідок тверезо підходити до вирішення можливих труднощів. Важливим компонентом при екстремальній та ситуації яка швидко змінюється є механізм – адаптованість. Коли у особистості важливі механізми адаптації починають втрачати свою стійкість та витривалість то як наслідок людина може мати захворювання.

Вчені стверджують, що особистість краще пізнає себе саме в моменти кризових станів та зміні життєвої парадигми. Існують інші думки щодо емоційної сфери у молодому віці. Учені стверджують, що емоційна сфера молоді знаходиться у надважливих процесах, в першу чергу це формування вищих почуттів, розвиток емоційних проявів, психічних станів. При цьому, цей етап, у молоді виступає у формуванні та аналізі саморегуляції, становлення стабільної емоційної стійкості або ж навпаки. Важливим є те, що саме психічні стани мають прояв у період активної діяльності у власному житті, це набуття освіти, екзамени, створення сім'ї, переїзди, або ж у навколишньому житті, воєнний стан в країні, природні катаклізми. Ці ситуації

вони або готують до діяльності, до рішення, до дій, або ж навпаки деактивують особистість, що характеризується зниженням мотивації до життя, появою тривожності, депресії. Від того які переживання відчуває людина залежить те, як надалі буде формуватися її навчально-пізнавальна діяльність, мотивація, розвиток особистості, чи буде загальний розвиток взагалі. Існує думка, що саме психічні стани у людини провокують розвиток окремих характеристик особистості, закріплюють певні норми поведінки та реагування.

У 2023 році висвітлили результати дослідження, про те як українці себе почувають в період дії воєнного стану, та як їх стан змінюється. Щодо психологічного стану особистості, було виявлено, що емоції які відчувають люди це тривога, очікування позитивних змін, надія що ситуація в країні зміниться. Власний фізичний стан більшість з досліджуваних вважають – задовільним або хорошим. Емоції про які говорять українці, які у них пов'язані з майбутнім, це надія, очікування змін на краще, та тривога, варто зазначити, що тривога стоїть на третьому місці у досліджуваних. Загалом, настрої у досліджуваних українців, при проведенні даного дослідження був задовільним.

Взагалі, різноманітні стани, в тому ж числі і стани стресу можуть впливати на емоційний стан людини, її продуктивність. Стрес який завдає шкоди організму – дистрес, саме він загрожує фізичному здоров'ю та загальному життєвому благополуччю людини. Дистресом прийнято вважати будь-які обставини навколо людини, які людина для себе ідентифікує як загрозові, при цьому механізми адаптивності людини погіршуються. Навички справлятися зі труднощами втрачають свою актуальність і ми можемо спостерігати загальний поганий вплив на когнітивну та емоційну сферу.

Важливою характеристикою емоційної сфери особистості в період дії воєнного стану є саме зростання рівня особистісної тривожності та тривожний стан, варто зазначити що події які викликають тривожні стани не завжди для індивідууму є загрозові. Щодо тривоги та тривожного стану, головна небезпека полягає у тому, що з'являється руйнуючий вплив на життя людини,

її психологічне благополуччя, зниження мотивації людини при досягненні цілей, відсутність планів на майбутнє. Досліджуючи феномен тривожності, Сальвадор Мадді зі своїми однодумцями прийшов до таких висновків, що в ситуації коли людина має пригнічений стан, супутні хвороби – рішення такої ситуації, саме підіймати рівень особистої життєстійкості. Тобто життєстійкість це нібито захист від наслідків тривожності.

Деякі дослідники описують, що довготривалі негативні переживання впливають на емоційну сферу негативно, та на усі психологічні та фізіологічні процеси в організмі. Учені стверджують що зміні на психофізіологічному рівні також простежуються, змінюється стан здоров'я, а саме з'являються психосоматичні прояви. Щодо особистісної сфери, то активність когнітивної сфери зменшується, мотивації пізнавальної сфери погіршуються. Існує думка інших вчених, що з'являється певна нестабільність самооцінки та розуміння власної соціальної ролі, незрозумілість власних думок, поява нових форм захисних механізмів.

Взагалі, щодо експериментів з теми гендерні особливості, то вони є доволі суперечливими. Дані щодо емоційності чоловіків та жінок, стверджують що прояв та інтенсивність їх емоцій є різною. Як приклад, дослідження яке проводив Н. Азербєрг на тему емпатії та емоційності разом з іншими вченими, виявило, що жінки мають більшу чуйність та емпатичність, на відміну від чоловіків. Інша точка зору вчених, це те що чоловікам не притаманно проявляти схильність до чуйності та емпатії, або ж самим проявляти емоції в групі, соціуму, адже це не відповідає характеристикам маскулінності. Також соціум відноситься до чоловіків, так, що демонструє чоловікам схильність до сили, захисту, змагання, це прояви які дуже важко проявляти разом із чуйністю. Для того щоб підходити під поняття соціуму про маскулінність, чоловіки приховують власні емоції, коли вони знаходяться у взаємодії з соціумом.

Висновки до розділу 1

1. Було проведено аналіз теоретичного підґрунтя щодо теми гендерних особливостей емоційної сфери молоді під час воєнного стану, та зроблено наступні висновки. Особливості емоційної сфери жінок та чоловіків мають певні розбіжності. Аналізуючи поняття гендеру, слід зазначити що у психології, немає остаточного та чіткого поняття, так як доволі довго це слово не мало чіткого значення, та сенсу. Гендер це те, що людина набуває за період формування власної особистості, за допомогою культури у якій вона знаходиться. Соціум формує особистість, самооцінку, образ сприйняття іншими, виходячи з того наскільки загальним "нормам" відповідає індивід.

2. Для чоловіків притаманно це робота, положення у суспільстві, наскільки його визнають у суспільстві. Для жінок притаманна сім'я, діти, гармонічні відносини. Варто зазначити, що на зараз суспільство змінюється, "норми" також мають розширення. Аналізуючи це, можна зафіксувати певні гендерні особливості та прояви. Виходячи з цього ми спостерігаємо у жінок та чоловіків не тільки фізичні відмінності та особливості, але й певні психологічні характеристики.

3. Кризові та екстремальні стани мають прямий вплив на емоційну сферу особистості. У людей які знаходяться під постійним впливом екстремальних обставин, наприклад люди які мешкають переважно на сході країни під час воєнного стану емоційний стан знаходиться в напрузі. Також емоційний стан безперервно піддається впливу зовнішніх чинників, таких як засоби масової інформації, соціальні мережі. Учені стверджують, що емоційна сфера молоді знаходиться у надважливих процесах, в першу чергу це формування вищих почуттів, розвиток емоційних проявів, психічних станів. При цьому, цей етап, у молоді виступає у формуванні та аналізі саморегуляції, становлення стабільної емоційної стійкості або ж навпаки. Важливим є те, що саме психічні стани мають прояв у період активної діяльності у власному житті, це набуття освіти, екзамени, створення сім'ї, переїзди, або ж у навколишньому житті, воєнний стан в країні, природні катаклізми. Ці ситуації

вони або готують до діяльності, до рішення, до дій, або ж навпаки деактивують особистість, що характеризується зниженням мотивації до життя, появою тривожності, депресії. Від того які переживання відчуває людина залежить те, як надалі буде формуватися її навчально-пізнавальна діяльність, мотивація, розвиток особистості, чи буде загальний розвиток взагалі.

РОЗДІЛ 2 ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ МОЛОДІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

2.1. Мета і завдання дослідження

Мета: провести аналіз гендерних особливостей емоційної сфери молоді, та дослідити її під впливом воєнного стану.

Завдання:

1) Проаналізувати основні підходи та теорії щодо поняття гендерні особливості емоційної сфери.

2) Дослідити диференціальні емоції у молоді в період воєнного стану за допомогою методики Шкали диференціальних емоцій Ізарда..

3) Дослідити рівень ситуативної тривожності у молоді в період воєнного стану за допомогою методики для оцінки рівня ситуативної тривожності Тест Спілбергера-Ханіна..

4) Дослідити рівень агресії у молоді в період воєнного стану за допомогою методики Тесту А. Ассінгера.

2.2. Методики та методи дослідження

Шкала диференціальних емоцій Ізарда

Цю шкалу диференціальних емоцій розробив К. Ізард. Він був американським психологом, розробив теоретичну концепцію щодо припущення про існування 10 емоцій, які є основою, емоційною складовою у особистості. Ізард вважав, що 10 цих базових емоцій відносяться: радість, інтерес, провина, сором, страх, відраза, презирство, горе, гнів, здивування. На нашу думку, ця шкала диференціальних емоцій, є зручною та дуже зрозумілою у застосуванні. Методика є зручним інструментом аби дослідити цілу палітру емоційних переживань особистості. Шкала у собі містить 30 монополярних шкал, які називаються прикметниками, які у свою чергу відносяться до різних відтінків переживань. До дослідження кожної з 10 базових емоцій

запропонованих К.Ізардом, відносяться приватні шкали, їх всього три, вони мають наступний порядок:

- 1.Інтерес з 1 по 3 питання;
- 2.Радість з 4 по 6 питання;
- 3.Здивування з 7 по 9 питання;
- 4.Горе з 10 по 12 питання;
- 5.Гнів з 13 по 15 питання;
- 6.Відраза з 16 по 18 питання;
- 7.Презирство з 19 по 21 питання;
- 8.Страх з 22 по 24 питання;
- 9.Сором з 25 по 27 питання;
- 10.Провина з 28 по 30 питання;

Методика для оцінки рівня ситуативної тривожності Тест Спілбергера-Ханіна.

Автори: Ч.Д. Спілберг та Ю.Л. Ханін. Методика дозволяє дослідити рівень ситуативної тривожності у стресових, кризових станах, та рівень особистісної тривожності як якості особистості, яка притаманна людині, та являє собою сформовану рису особистості. Методика містить у собі два опитувальника, перший на дослідження рівні ситуативної тривожності, другий для дослідження рівня особистісної тривожності. Загалом опитувальники містять по 20 питань.

Тест А. Ассінгера.

Автор: Ассінгер. Методика запропонована для дослідження рівня агресивності у стосунках, запропоновані рівні агресивності: занадто високий, помірний, низький. Цей тест складається з 20 питань, дозволяє оприділити яка у людини емоційна забарвленість по відношенню до інших, контакт з оточуючими, вміння себе поводити у соціуму.

2.3 Характеристика вибірки

У нашому дослідженні приймали участь 53 людини. Це молодь віком від 20 до 30 років. Серед них 23 чоловіка та 30 жінок. Досліджені проживають переважно у Харкові та Харківській області, Києві та Київській області, Запоріжжя та Запорізькій області, Сумах та Сумській області. Серед досліджуваних є люди котрі виїхали з дому після 24.02.22, та проживають на новому місці, хє ті хто повернувся додому, і є ті хто не виїжджав. Серед них є робочі, службовці, студенти, не працюючі.

Сфера зайнятості людей:

Робочі – 27 осіб, 50,94%

Службовці – 4 особи, 7,55%

Підприємці – 7 осіб, 13,21%

Не працюючі(студенти) – 15 осіб, 28,30%

Рис. 1. Сфера зайнятості

Сімейний стан:

Неодружені- 41 особа, 77,36%

Одружені/заміжні – 11 осіб, 20,45%

Розлучені– 1 особа, 1,89%

Рис. 2. Сімейний стан

Наявність дітей:

Дітей не мають – 45 осіб,

Мають одну дитину – 6 осіб,

Мають двох і більше дітей – 2 особи,

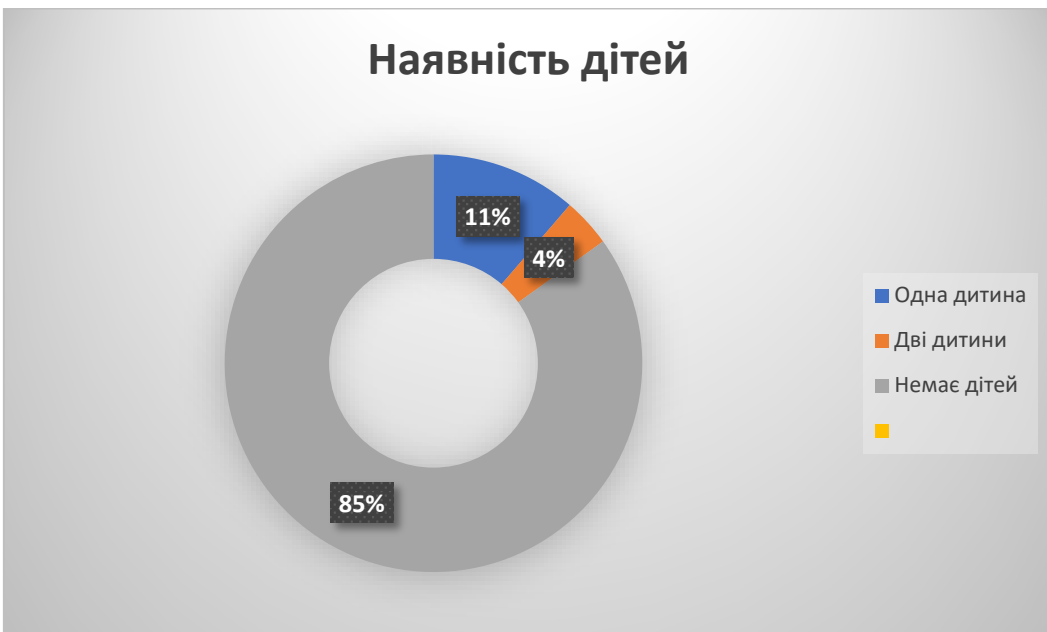

Рис. 3. Наявність дітей

Місцезнаходження:

Харків(область) – 40 осіб,

Запоріжжя(область) – 2 особи,

Суми(область) – 2 особи,

Київ(область) – 1 особа,

Інші міста - 8 осіб,

Рис. 4. Місце проживання.

Людей які виїхали з свого дому після 24.02.22 у зв'язку з воєнним станом, і проживають на новому місці – 12 осіб,

Людей які виїхали з свого дому після 24.02.22 у зв'язку з воєнним станом, але повернулися додому – 19 осіб,

Люди які не виїхали з власного дому після 24.02.22 у зв'язку з воєнним станом – 22 особи,

2.4. Інтерпретація та аналіз отриманих результатів за методикою «Шкала диференціальних емоцій» Ізарда.

Таблиця 2.1.

Міра емоційних переживань

Методика шкала диференціальних емоцій Ізарда					
Міра емоційних переживань					
		Міра емоц.переж.	Індекс позитивних емоцій(ІПЕ)	гострих негативних емоцій(ІГНЕ)	тривожно–депресивних емоцій(ІТДЕ)
23 особи	ЧОЛОВІКИ	Слабка	10 осіб, 43,48%	5 осіб, 21,74%	5 осіб, 21,74 %

		Помірна	11 осіб, 47,83%	8 осіб, 34,78%	12 осіб, 52,17%
		Виражена	2 особи, 8,70%	5 осіб, 21,74%	5 осіб, 21,74%
		Сильна	0 осіб	5 осіб, 21,74 %	1 особа, 4,35%
30 осіб	ЖІНКИ	Слабка	5 особи, 16,67%	2 особи, 6,64%	4 особи, 13,33%
		Помірна	16 осіб, 53,33%	9 осіб, 30%	12 особи, 40%
		Виражена	6 особи, 20%	9 осіб, 30%	10 осіб, 33,33%
		Сильна	3 особи, 10%	10 осіб, 33,33%	4 особи, 13,33%

Таблиця 2.2

Методика шкала диференціальних емоцій Ізарда

Домінуючий емоційний стан	Чоловіки	Жінки	t	p
Інтерес	7,82	8,76	-1,26	0,21
Радість	7,08	9,06	-2,41	0,019
Здивування	5,86	7,46	-1,74	0,086
Горе	7,47	8,03	-0,59	0,55
Гнів	5,91	5,76	0,17	0,86
Відраза	5,91	7,23	-1,29	0,19
Презирство	5,04	6,06	-1,45	0,15
Страх	5,69	7,26	-1,77	0,08
Сором	5,69	6,16	-0,77	0,44
Провина	5,43	6,76	-1,71	0,09
Індекс позитивних емоцій(ІПЕ)	20,69	25,3	-2,68	0,009
Індекс гострих негативних емоцій(ІГНЕ)	24,04	27,16	-1,23	0,22

Індекс тривожно– депресивних емоцій(ІТДЕ)	16,78	20,26	-1,78	0,08
---	-------	-------	-------	------

Дані про диференціальні емоції, які ми досліджували за допомогою методики «Шкала диференціальних емоцій Ізарда», після чого ми вивели з показників середні арифметичні значення, а потім сформували таблицю отриманих результатів та перевели дані у відсотки. Потім ми використали програму SPSS, а саме Т-критерій, для того щоб порівняти дві групи.

Ми отримали такі показники у чоловіків: найвищий показник за шкалою Індекс тривожно-депресивних емоцій, а саме за рівнем помірний – 52,17%. Найнижчий показник за шкалою Індекс позитивних емоцій, а саме за рівнем сильний – 0%. В порівнянні за шкалою Індекс гострих негативних емоцій отримано середні значення. Це може свідчити про те, що у чоловіків присутні переважно тривожно- депресивні емоції, а позитивні емоції проявлені слабо або помірно.

Ми отримали такі показники у жінок: найвищий показник за шкалою Індекс позитивних емоцій, а саме за рівнем помірний, 53,33%. Найнижчий показник отримали за шкалою Індекс гострих негативних емоцій, за рівнем слабкий 6,64%. В порівнянні за шкалою Індекс тривожно – депресивних емоцій, отримано середні значення. Це може свідчити про те, що у жінок присутні переважно позитивні емоції, а тривожно-депресивні емоції проявлені менше.

Спостерігається така різниця у групах по параметру: Індекс позитивних емоцій – у жінок більше проявлений аніж у чоловіків, це свідчить про те, що жінки більше відчують позитивні емоції аніж чоловіки. Це може бути пов'язано з тим, що чоловіки є менш емоційними та у них переважають інші почуття. Показник Індекс гострих негативних емоцій мають незначущу різницю, що свідчить про те що у чоловіків, що і у жінок присутні гострі негативні емоції у житті, що в свою чергу може бути пов'язано з воєнним

станом в країні. Показник Індекс тривожно-депресивних емоцій, немає значущої різниці, що в свою чергу може свідчити про схожий стан саме тривожно-депресивних емоцій у жінок та чоловіків.

Припущення щодо отриманих результатів: у чоловіків спостерігаються індекст гострих-негативних та тривожно-депресивних емоції більше аніж у жінок, можливо це пов'язано з тим, що чоловіки більше переживають про воєнний стан аніж жінки, чоловіки є воєннозобов'язані, і можливо через це також існують переживання. У жінок більше проявлений індекс позитивних емоцій, можливо це пов'язано з тим, що жінки намагаються якість підтримувати чоловіків, намагаються емоційно триматися у ситуації, коли в країні воєнний стан.

2.5. Інтерпретація та аналіз отриманих результатів за методикою Оцінка рівня ситуативної тривожності (Тест Спілбергера-Ханіна).

Нами було зібрано дані за допомогою гугл-форми, потім ці дані було пораховано у середі арифметичні. Аналізуючи дані за середнім арифметичним ми можемо говорити, що у чоловіків нижчий показник ситуативної та особистісної тривожності, аніж у жінок. У чоловіків середній показник ситуативної тривожності – 47,95, а у жінок за цією ж шкалою показник – 51,76. Це означає що за силою переживання ситуативної тривожності, жінки тривожаться більше, сила переживань у них також буде більша.

Потім ми використали програму SPSS, а саме Т-критерій, для того щоб по рівняти дві групи.

Таблиця 2.3.

Рівень тривожності за методикою Спілбергера-Ханіна

Тривожність	Чоловіки	Жінки	t	p
Ситуативна тривожність	47,95	51,76	-1,47	0,14
Особистісна тривожність	43,47	48,8	-1,8	0,07

У чоловіків середній показник особистісної тривожності – 43,47, а у жінок за тією ж шкалою – 48,80. Це означає, що рівень особистісної тривожності у жінок більше ніж у чоловіків.

Таблиця 2.4.

Розподіл за методикою Спілбергера-Ханіна

Методика Спілбергера-Ханіна досліджує тривожність				
Ситуативна тривожність				
	рівень тривоги	Низька	Помірна	Висока
23 особи	ЧОЛОВІКИ	2 особи, 8,70%	9 осіб, 39,13%	12 осіб, 52,17%
30 осіб	ЖІНКИ	0 особи	6 осіб, 20%	24 особи, 80%
Особистісна тривожність				
	рівень тривоги	Низька	Помірна	Висока
23 особи	ЧОЛОВІКИ	3 особи, 13%	8 осіб, 34,38%	12 осіб, 52,17
30 осіб	ЖІНКИ	0 особи	9 осіб, 30%	21 особа, 70%

Дані про тривожність, які ми досліджували за допомогою методики «Оцінка рівня ситуативної тривожності Спілбергера-Ханіна, ми отримали такі показники у жінок: ситуативна тривожність проявлена найбільше саме на високому рівні. Особистісна тривожність проявлена у жінок також на високому рівні. У жінок більше проявлена саме особистісна тривожність, що в свою чергу інформує про схильність то постійної тривоги, яка є складовою особистості.

Ми отримали такі показники у чоловіків: ситуативна тривожність більш за все проявлена на високому рівні. Особистісна тривожність проявлена також на високому рівні. Показник у чоловіків особистісної тривожності та ситуативної є однаковим, що в свою чергу може свідчити про однакову

схильність тривожитися ситуативно, внаслідок стресу, та мати у власній особистості таку якість як тривогу.

Спостерігається така різниця по параметру: особистісна тривожність у жінок проявлена більше ніж у чоловіків, це може свідчити про те, що більше саме у жінок у характері присутня якість – тривожність ніж у чоловіків. Також існує різниця у параметру ситуативна тривожність, у жінок вона також більше проявлена ніж у чоловіків, це може свідчити про те, що саме жінки більше тривожаться та переживають внаслідок стресових ситуацій.

Припущення щодо отриманих результатів: вища особистісна тривожність у чоловіків порівняно з жінками, може бути через те, що чоловіки на зараз постійно переживають, через роботу на зараз і на майбутнє, через мобілізацію, через загальний стан в країні. Вища ситуативна тривожність у жінок, може бути пов'язана з тим, що у жінок більше проявлені переживання «тут і зараз», про дітей, про близьких, про стресові ситуації, які відбуваються кожного дня в країні, через обстріли.

2.6. Інтерпретація та аналіз отриманих результатів за методикою Тест А. Ассінгера (оцінювання агресивності у стосунках).

Нами було зібрано дані по методики тесту А. Ассінгера, яка оцінює рівень агресивності у стосунках, потім було пораховано середні арифметичні дані за групами жінки та чоловіки. У чоловіків середній показник агресивності у стосунках – 38,65. У жінок середній показник агресивності у стосунках – 37,30. Порівнюючи отримані середні дані по групам, можемо стверджувати що рівень агресивності у стосунках у чоловіків трішки вище ніж у жінок. Це означає, що чоловіки ведуть себе більш агресивно у стосунках, ніж жінки.

Таблиця 2.5.

Показники агресивності за методикою Ассінгера

	Чоловіки	Жінки	t	p
Агресивність	38,65	37,3	1,29	0,2

Таблиця 2.6.

Розподіл за методикою Ассінгера

Методика Ассінгера досліджує агресивність у стосунках				
	рівень агресії	Занадто	Помірно	Низький
23 особи	ЧОЛОВІКИ	4 особи 17,39%	15 осіб, 65,22%	4 особи, 17,39%
30 осіб	ЖІНКИ	1 особа, 3,33%	24 особи, 80%	5 осіб, 16,67%

Дані про агресивність, які ми досліджували за допомогою методики «Тест А. Ассінгера оцінювання агресивності у стосунках», ми отримали такі показники у жінок: рівень агресивності у стосунках переважно помірний, що може свідчити про адекватний рівень агресії, про вміння захистити себе та свої кордони.

Ми отримали такі показники у чоловіків: рівень агресивності у стосунках переважно помірний, що також в свою чергу говорить про адекватну агресію по відношенню до оточуючих.

Спостерігається така різниця по параметру: у жінок вищий відсоток по помірному рівню агресії, аніж у чоловіків, це може свідчити про те, що більше жінок має адекватний рівень агресії аніж чоловіки.

Припущення щодо отриманих результатів: ми отримали показники, де не помітна значуща різниця у порівнянні між групами. І у чоловіків і у жінок присутня агресія у стосунках на рівні – помірний, що свідчить про здорову агресію, вміння захистити та відстояти свої особисті кордони.

Висновки до розділу 2

1. Нами було підраховано та проінтерпретовано отримані дані за методиками: Оцінка рівня ситуативної тривожності, розроблена Спілбергером-Ханіним, методика Ассінгера, яка досліджує рівень

агресивності у стосунках, методика шкала диференціальних емоцій, розроблена Ізардом.

2. Ми порівнювали дві групи молодих людей у віці від 20 до 30 років, групи жінок та чоловіків. Ми виявили, що такі параметри як індекс позитивних емоцій були вищими у жінок, параметри індекс гострих-негативних емоцій та індекс тривожно-депресивних емоцій були більш проявлені у чоловіків. Ситуативна тривожність більше проявлена у жінок. Особистісна тривожність більше проявлена у чоловіків. Показник рівня агресії у стосунках, немає значущої різниці між двох груп.

3. На основі цього ми можемо зробити такі висновки, що прослідковуються певні гендерні особливості емоційної сфери, а саме, жінкам більше присутній прояв позитивних емоцій, таких як радість, аніж чоловікам. Жінки більше мають у житті позитивні емоції, можливо через те що вони хочуть підтримати чоловіків, підтримати близьких, дітей. У чоловіків прояв позитивних емоцій є переважно слабкий або помірний. У чоловіків проявлені емоції тривожно-депресивні та гостро-негативні більше аніж у жінок. Можливо через те, що чоловіки переживають більше через воєнний стан в країні, мобілізацію, мають в певних сферах більше відповідальності. Ситуативна тривожність більше проявлена у жінок, можливо через те, що вони більше емоційно реагують на зміни у навколишньому середовищі, обстріли, стресові ситуації, повітряні тривоги. Особистісна тривожність проявлена більше у чоловіків, це свідчить про те, що чоловікам більше притаманна якість характеру – тривожність, можливо через тривогу та переживання про майбутнє. Рівень агресивності у стосунках не мав значущої різниці між двох груп, ми можемо стверджувати що саме агресія присутня в приблизно однаковому рівні і у жінок і у чоловіків а і з цим не прослідковуються гендерні особливості.

ВИСНОВКИ

1. Нами було проаналізовано основні підходи та теорії щодо поняття гендерні особливості емоційної сфери молоді. Емоційна сфера жінок та чоловіків, має певні відмінності. Існує поняття «гендеру», це певні особливості які набуває кожна особистість під час становлення та розвитку, під впливом культурних чинників у якій знаходиться. Під впливом соціуму, формується особистість, і також певні гендерні характеристики. Для чоловіків гендерними особливостями вважаються - робота, кар'єра, визнання у суспільстві, для жінок - сім'я, діти, розвиток себе у ролі мами, гармонічні відносини. Виходячи з цього, існують не тільки фізичні відмінності, але й певні психологічні особливості. Але варто зазначити, що наше суспільство змінюється, на заміну «нормам» які набували певної стабільності, приходять інші норми, при цьому гендерні особливості можуть змінюватися, або взагалі втрачати сенс.

2. Ми досліджували диференціальні емоції у молоді в період воєнного стану за допомогою методики Шкали диференціальних емоцій, яка розроблена Ізардом. Порівнюючи дві групи – жінок та чоловіків віком від 20 до 30 років, ми помітили таку різницю. У жінок прослідковується більша схильність до прояву позитивних емоцій у період дії воєнного стану в Україні аніж у чоловіків, це може бути пов'язано з тим, що жінки більш емоційні аніж чоловіки, і можуть відчувати більше різноманіття емоцій аніж чоловіки. У чоловіків існує незначний але більший прояв тривожно-депресивних та гострих негативних емоцій, аніж у жінок, це може бути пов'язано з дією воєнного стану в Україні, переживань щодо мобілізаційних заходів, переживань щодо майбутнього.

3. Ми досліджували рівень ситуативної тривожності у молоді в період воєнного стану за допомогою методики для оцінки рівня ситуативної тривожності Тест розроблений Спілбергером - Ханіним. Порівнюючи дві групи – жінок та чоловіків віком від 20 до 30 років, ми помітили таку незначну різницю. У жінок рівень ситуативної тривожності є більшим аніж у чоловіків,

це може бути пов'язано з тим, що жінки більш гостро реагують на стресові ситуації в країні, які відбуваються майже кожен день. У чоловіків прослідковується вищий рівень саме особистісної тривожності, це може бути пов'язано з тим, що чоловіки турбуються про майбутнє, мають у характері таку рису особистості як тривожність.

4. Ми досліджували рівень агресії у молоді в період воєнного стану за допомогою методики Тесту А. Ассінгера. Порівнюючи дві групи – жінок та чоловіків віком від 20 до 30 років, ми виявили, що рівень агресії у стосунках, що і у жінок, що і у чоловіків, переважно помірний, що вказує на здорову, адекватну агресію по відношенню до оточуючих, вміння захистити свої особисті кордони. Не виявлення суттєвої різниці за параметром агресія, між групами жінок та чоловіків, може вказувати на те, що у параметрі агресія не прослідковується якась певна стабільна гендерна відзнака, що у свою чергу також є вагомим результатом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богач О. В. Гендерні особливості вибору стратегій поведінки в конфліктах студентами. Психологія: реальність і перспективи. 2015. Вип. 5. С. 3
2. Емоційний стан це | Український психологічний ХАБ | ПСИХОЛОГ. ПСИХОЛОГ. URL: <https://www.psykholoh.com/post/емоційний-стан-це>
3. Емоційно - психологічний стан українців | Український інститут майбутнього. Український інститут майбутнього. URL: <https://uifuture.org/publications/emoczijno-psyhologichnyj-stand-ukrayincziv/>
4. Іванова Т., Зозуля І. Гендерні особливості прояву тривоги та депресії. Вісник львівського університету. серія психологічні науки. № 10. 2021. С. 69–71. URL: http://www.psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/10_2021/12.pdf.
5. Зливков В. Л., Лукомська С. О., Федан О. В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих. К. : Педагогічна думка, 2016. 219 с.
6. Кульбіда-Остапенко Я. Г. Особливості кризових станів студентів. Актуальні проблеми психології. Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. 2017. Т. 1, вип. 46. С. 88–92.
7. Кокурн О.М. Всеукраїнське опитування «Твоя життєстійкість в умовах війни»: препринт. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022. 46 с.
8. Топоренко Г. Особливості емоційної сфери переселенців в Україні. Перспективи та інновації науки. 2023. № 13(31). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13\(31\)-586-597](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13(31)-586-597)
9. Лисенкова І. П. Діяльнісний підхід у дослідженні емоційної сфери. Вісник одеського національного університету. серія: психологія. 2018. Т. 23, вип. 1 (47). С. 73–80.
10. Доценко Л., Вишпольська А. Gender differences of the emotional sphere of students. Proceedings of the national aviation university. series: pedagogy, psychology. 2018. № 13. URL: <https://doi.org/10.18372/2411-264x.13.13391>

11. Мозгова Р. В., Лисенкова І. П. Вплив хронічного стресу на життєстійкість молоді в умовах воєнного часу. *Психологічні студії*. 2024. № 4. С. 49–55. URL: <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2023.4.7>
12. Потапчук Є., Міщенко О. Стратегії подолання стресу жінками та їх стресостійкість в умовах воєнного стану в Україні. *Psychology travelogs*. 2023. № 3. С. 90–99. URL: <https://doi.org/10.31891/pt-2023-3-9>
13. Потапчук Є., Пасічник А. Взаємозв'язок тривожності та психічного здоров'я особистості. *Psychology travelogs*. 2023. № 2. С. 184–193. URL: <https://doi.org/10.31891/pt-2023-2-19>
14. Субашкевич І. Р., Бордіян Я. І. Копінг-стратегії подолання стресу серед учнівської молоді. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 1. С. 91–97. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.1.15>
15. Топоренко Г. Особливості емоційної сфери переселенців в Україні. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 13(31). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13\(31\)-586-597](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13(31)-586-597)
16. Як змінився психоемоційний стан українців: звіт за результатами онлайн-дослідження - UIF. UIF. URL: <https://news.uifuture.org/yak-zminivsyapsikhoemociy-niy-stan-ukra/>
17. Livingston, B. A., & Judge, T. A. (2008). Emotional responses to work-family conflict: An examination of gender role orientation among working men and women. *Journal of Applied Psychology*, 93(1), 207–216. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.93.1.207>
18. Coombs, W.T. (2010). Parameters for Crisis Communication. In *The Handbook of Crisis Communication* (eds W.T. Coombs and S.J. Holladay). <https://doi.org/10.1002/9781444314885.ch1>
19. Kim, H. J., & Cameron, G. T. (2011). Emotions Matter in Crisis: The Role of Anger and Sadness in the Publics' Response to Crisis News Framing and Corporate Crisis Response. *Communication Research*, 38(6), 826-855. <https://doi.org/10.1177/0093650210385813>

20. Dionne, S. D., Gooty, J., Yammarino, F. J., & Sayama, H. (2018). Decision making in crisis: A multilevel model of the interplay between cognitions and emotions. *Organizational Psychology Review*, 8(2-3), 95-124. <https://doi.org/10.1177/2041386618756063>

21. Contributors to Wikimedia projects. Differential emotions scale - wikipedia. Wikipedia, the free encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Differential_Emotions_Scale

22. Contributors to Wikimedia projects. Hardiness (psychology) - Wikipedia. Wikipedia, the free encyclopedia. URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Hardiness_\(psychology\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Hardiness_(psychology))

АНОТАЦІЯ

Сітченко Ксенія Олександрівна

Кваліфікаційна робота на тему: «Гендерні особливості емоційної сфери молоді під час дії воєнного стану»

Ключові слова: емоційна сфера, гендерні особливості, чоловіки, жінки, особливості емоційної сфери під дією кризових станів.

Дослідження виявило певні відмінності у емоційній сфері жінок та чоловіків. Жінки мають більше позитивних емоцій у житті аніж чоловіки. Чоловіки мають більше тривожно депресивних, гострих негативних емоцій аніж жінки. У жінок спостерігається більший рівень ситуативної тривожності, а у чоловіків прослідковується вищий рівень особистісної тривожності. Але при тому, у показниках агресії дослідження не виявило суто різних результатів від цих двох груп.

ABSTRACT

Sitchenko Kseniia

Qualification work on the topic: " Gender-specific features of the emotional sphere of young people during martial law "

Key words: emotional sphere, gender peculiarities, men, women, peculiarities of the emotional sphere under the influence of crisis conditions.

The study revealed certain differences in the emotional sphere of women and men. Women have more positive emotions in their lives than men. Men have more anxiously depressed, acute negative emotions than women. Women have a higher level of situational anxiety, and men have a higher level of personal anxiety. At the same time, the study did not reveal any significantly different results in terms of aggression between the two groups.